

ТИЈАНА ГРУМИЋ

КО ЈЕ УБИО ЏЕНИС ЏОПЛИН?

**СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД И
ОПЕНС НОВИ САД**

НЕДЕЉА 27. СЕПТЕМБАР

TIJANA GRUMIĆ

WHO KILLED JANIS JOPLIN?

**SERBIAN NATIONAL THEATRE NOVI SAD AND
OPENS NOVI SAD**

SUNDAY, SEPTEMBER 27TH

Режија: СОЊА ПЕТРОВИЋ
Драматуршкиња: НИКОЛИНА ЂУКАНОВИЋ
Ликовно решење костима: СЕНКА РАНОСАВЉЕВИЋ
Сценограф: ЖЕЉКО ПИШКОРИЋ
Сценографију илустровале: НАДА БОЖИЋ и АНА
МИХАЈЛОВ ЧУПИЋ
Дизајн светла: ТИХОМИР БОРОЈА
Сценски покрет: МИРА БЕБА ДОБРКОВИЋ

Directed by: SONJA PETROVIĆ
Dramaturge: NIKOLINA ĐUKANOVIĆ
Costume Design: SENKA RANOSAVLJEVIĆ
Set Design: ŽELJKO PIŠKORIĆ
Set Design Illustration: NADA BOŽIĆ and ANA
MIHAJLOV ČUPIĆ
Light Design: TIHOMIR BOROJA
Stage Movement: MIRA BEBA DOBRKOVIĆ

Улоге Cast

БОЈАНА МИЛАНОВИЋ	BOJANA MILANOVIĆ
СОЊА ИСАИЛОВИЋ	SONJA ISAILOVIĆ
СТЕФАН ВУКИЋ	STEFAN VUKIĆ
ДИМИТРИЈЕ АРАНЂЕЛОВИЋ	DIMITRIJE ARANĐELOVIĆ
ВУКАШИН АРАНЂЕЛОВИЋ	VUKAŠIN ARANĐELOVIĆ
ПЕТАР БАЊАЦ	PETAR BANJAC
ФИЛИП ГРУБАЧ	FILIP GRUBAČ
ИГОР САКАЧ	IGOR SAKAČ

Представа траје 1 сат и 45 минута The play is 1 hour and 45 minutes long.

СПИСАТЕЉИЦА

Данас нам је тешко да замислимо време у којем је женама било забрањено да носе панталоне или у којем је било недопустиво да се баве рокенролом, али Џенис Џоплин је одрасла управо у једном таквом времену.

Нажалост, Џенис Џоплин данас ређе памтимо по томе шта је све урадила за женску борбу и еманципацију жена, а чешће по начину на који је живела, па на крају и умрла, а који махом осуђујемо. Исто тако, све оно што данас знамо о Џенис, а што није њена дубоко потресна и дирљива музика, јесте оно што чујемо од људи који (мисле да) су је познавали кроз разне интервјуе, књиге и филмове о њој. Због тога је настао овај комад – написан је за позориште, јер позориште је једини медиј у којем можемо да дамо глас управо самој Џенис Џоплин да коначно исприча своју причу. Није важно да ли је та прича истинита, заснована на чињеницама или хронолошки доследна, важно је да је та прича коначно њена. Незамисливо је тешко бити међу првима које реше да носе панталоне, певају рокенрол или одлуче да се не удају и имају децу јер „то тако треба“. Зато што је било њих таквих које су у нечему биле прве, нама данас је мало лакше да бирамо и не будемо увек осуђиване због наших избора, иако се, будимо искрени, нашој борби ни близу не назире крај.

Тијана Грумић (Нови Сад, 1993)

На Факултету драмских уметности у Београду дипломирала је драматургију 2016. као студенткиња генерације. На истом факултету 2017. завршила је мастер студије драматургије.

Свој професионални ангажман почела је још током основних студија и до сада је као ауторка драмских текстова, драматуршкиња и асистенткиња редитеља радила на неколико позоришних пројеката. Њени текстови извођени су у Омладинском позоришту ДАДОВ (*4 боје 5 пинкшола*, *Ово је најстрашнији дан у мом животоу*, *Оливер Твисит*, *Крофне*,

љубав и још йонешто) и на сцени УК „Вук Караџић“ (*Ко још једе хлеб уз сују*). Током 2018. премијерно су изведена три њена комада – *Кейлер-452б*, *Моћни ренџери не илачу* и *Сиварање човека*. Потписује и сценарио за трећи чин представе *Тријих о радницима*, под називом *Никад нисам видела звезде*, која је премијерно изведена исте године у Чачку, чиме је обележено оснивање позоришта у том граду. Наредне године у Српском народном позоришту премијерно је изведена представа *Најјусамљенији кити на свешу* по њеном тексту, у режији Зијаха Соколовића.

Као драматуршкиња радила је у Народном позоришту Београд (*Царство мрака* Л. Н. Толстоја, р. Игор Вук Торбица), Народном позоришту Сомбор (*Плава Птица* Мориса Метерлинка, р. Соња Петровић) и Позоришту младих Нови Сад (*Драга Јелена Сергејевна Људмиле Разумовске*, р. Лана Павков), Позоришту „Бора Станковић“ Врање (*Нечисти крв* Б. Станковића, р. Југ Ђорђевић).

Добитница је Награде „Јосип Кулунџић“ (за школску 2014/15), коју Катедра за драматургију додељује студенту драматургије за остварен изузетан успех из области позоришта, радија, филма, телевизије или критике. Њена драма *Сиварање човека* проглашена за једну од пет најбољих савремених ангажованих драмских текстова на конкурс Хартефакт фонда, 2016. Михизова награда додељена јој је 2018.

РЕДИТЕЉКА

Када сам размишљала о томе да урадим представу о особи која ми је била узор и инспирација у тинејџерском периоду, увек сам о њој мислила као о двама особама. Евидентно је њено двојство; њена два лика и њене две приче. Једна прича о несигурној, нежној, неприхваћеној и незаштићеној девојчици и она друга о храброј, агресивној зачетници новог списка критеријума за жене. Једна због које је живела и она друга због које је умрла. Једна која је ишла ка свом крају да би друга почела. Тек касније наилазим на податак да је Џенис добила име по богу Јанусу. У питању је римски бог краја и почетка. Он је обично приказиван са два лица, једно гледа у почетак, друго у свој крај.

Стога, ова представа је омаж једној жени која је дошла до свог краја да би се десио нови почетак.

Ова представа је омаж музици каква више не постоји. Музици која нема формулу за успех него емоцију за дељење. Музици која није математика него органска потреба. Желим да ова представа инспирише и оснажи многе да буду оно што јесу, а не оно што се од њих очекује или им се као обавезно намеће.

Don't compromise yourself you're all you've got.

Џенис Џоплин никада није имала тај мерцедес који је био ствар престижа. Возила је порше. Међутим, пре пар година њен порше продат је на аукцији за рекордних 1.76 милиона долара. Испоставља се да је поставила нове стандарде вредности.

*I guess I'm just like a turtle
That's hidin' underneath its horny shell.*

Соња Петровић
(Бачка Паланка, 1990)

Академију уметности, смер мултимедијална режија, завршила је 2015. у Новом Саду у класи професора Александра Давића. Као редитељка свој позив истражује у разли-

читим медијима као што су филм, радио и позориште. Снимила је неколико кратких филмова и највећи успех остварила филмом *Кафа*, који је приказиван на више од петнаест фестивала широм света.

Занат је усавршавала као асистенткиња редитеља на филму *Бранио сам младу Босну* Срђана Кољевића. У позоришту се посебно интересује за све облике физичког театра и бори за афирмацију театра новог циркуса. Представа *Everyman* непознатог аутора, коју је режирала, изражава се циркуским вештинама и истиче је коришћење нових елемената у позоришту као што су плес и акробације на свили. Њена дипломска невербална циркуска представа *Животи на високој нози* као ауторски пројекат осваја награду „Златна мравка“ за најбољи перформанс у целини на 6. Мини арт фесту у Софији (Бугарска). Афинитет који гаји ка изражавању само путем звука испољава режирајући радио драме.

Ауторка је и редитељка неколико драма у продукцији Радио Београда, а 2013. за радио драму *Ти си џај анђео* добија признање „Неда Деполо“ за креативни допринос радиу изразу. Од 2009. води традиционалну манифестацију Фестивал еколошког позоришта за децу и младе који се у Бачкој Паланци одржава од 1994. Уметничка директорка фестивала „Филмски Фронт“ у Новом Саду, а осмишљава и реализује фестивалске рекламне кампање и перформансе (Made in Belgrade, Exit, Кампус фест...).

КРИТИКА

„Боље је сагорети него избледети“... стих је из песме Нила Јанга који је цитирао Курт Кобејн у опроштајном писму, пре него што ће разнети себи главу сачмаром у 27. години живота, на врхунцу славе. Да ли је тако остварио нирвану, ако већ не у оној у којој је свирао и певао?

Исто толико година кад су умирали имали су легендарни музичари Џими Хендрикс, Џенис Џоплин, Џим Морисон, Ејми Вајнхаус, због чега је тај „феномен“ назван „Клубом 27“. Осим Кобејна, потоњи су умирали тихо. Убица је углавном била дрога,

чиста или помешана. На пример, са алкохолом. Али, некако је боље рећи да су опијати били целат, јер смртна пресуда њима је била потписана негде другде. Можда баш у глави коју је Кобејн на крају растурио, јер му је пре тога, кад се први пут скинуо са допа, поручила да ако је то тако лако, онда може цео живот бити наркоман.

Зато питање из наслова представе *Ко је убио Џенис Џоплин?* Тијане Грумић, у режији Соње Петровић, уопште није наивно. Тиче се не само славних него и обичних људи. Како и зашто, када интернализовано насиље, аутодеструктивне силе надвладају животну амбицију, прекину пут раста, самоостварења, љубави – то је питање које се поставља и у представи Српског народног позоришта.

Одмах треба рашчистити, *Ко је убио Џенис Џоплин?* није психолошка драма препуна дубина, токова свести и њиховог обелодањивања. Представа поготово. Није ни плитка (позоришна) студија једног карактеристичног случаја. Представа *Ко је убио Џенис Џоплин?* је забавна и питка, а веома оштра критика друштва и улоге појединца. Дакле, понајвише социјална драма, ангажована стварно (истином). Што је још важније, и лепше, представа је омаж једној прилично заборављеној хероини и музици која показује да и без хипстера, ретро покрета, апарата, може да дише и данас, пуним плућима.

Основни драматуршки мотив који одређује цео наратив, чак га доводећи у опасност, игра је са два насловна лика – Џенис Коју Знамо и Џенис Коју Не Знамо. У драми се јасно види, једна је историјска, документарна, а другом су разиграни сви они односи и ситуације које су је формирале таквом – одрастање у малом индустријском граду у Тексасу, тешком и гласном, рекло би се и ружном, као што је била она (у очима других); жеља да пева, вришти на сав глас због родитеља, школе, неостварених љубави; селидба у дивни, урбано дивљи Сан Франциско и блистав успон у сјајно звездано небо Америке... За дивно чудо, такорећи, и у представи је успео тај двојни лик да се раздвоји и уједини. Соња Исаиловић игра практично већ мртву Џенис, док се Бојана Милановић рађа и живи до своје смрти. Потресно је како њих две добро комуницирају и функционишу на сцени. Уз то, још и певају, не сонгове него праве песме Џенис Џоплин, што је нимало

лак глумачки задатак. Како је распоређена музика, како је бенд „УВ“ био интегрални део ове представе пуне концертне атмосфере, како су се глумци Стефан Вукић, Димитрије Аранђеловић и Вукашин Ранђеловић снашли као родитељи, хипици, битници и музичари, препричаваће се као што се препричавају концерти, такозвани трибути. Ма, ко воли рокенрол музику (и такво позориште), доћи ће само да види сцене са Џимом Морисоном и фото сешн када Џенис постане Џенис какву знамо и данас.

Оно што и даље не знамо јесте да ли је боље сагорети него избледети. Нил Јанг, који и даље пева, после смрти Курта Кобејна рекао је да никад не би написао тај проклети стих да је знао да ће га неко на тај начин цитирати. Што се мене тиче, целом „Клубу 27“ нек је вечна слава. И хвала. Мир.

Игор Бурић (*Дневник*, 11. 3. 2020)

ДОК КОШАВА ПРОДУВАВА СОЛИТЕРЕ

Џенис Џоплин чланица је „клуба“ оних уметника који су отишли са двадесет седам година – звезда из света уметности и популарне музике, уз стандардну констатацију да бог себи прво узима најбоље. Дакле: Џими Хендрикс, Џим Морисон, Брајан Џонс, Џенис Џоплин, Жан Мишел Баскијат, Ејми Вајнхаус... Углавном је реч о смртоносном миксу алкохола и наркотика. Мада Курт Кобејн то решава хемингвејевски – пуцњем из пушке. О овом феномену пишу се студије и он често служи као инспирација

текстописцима, уз тезу да, ако одете са сцене са двадесет седам, прелазите директно у легенду.

У представи *Ко је убио Џенис Џојлин?* – у копродукцији Српског народног позоришта и ОПЕНС-а – као што и наслов сведочи, имамо ретроспективни увид у генезу њене судбине, као и њено гашење. Тијана Грумић приповеда у двогласју, са сцене нам се обраћају две Џенис – једну игра Соња Исаиловић, другу Бојана Милановић. Соња Исаиловић је остварена дива Џенис, а Бојана Милановић Џенис обична, смртна девојка. Пред вама је дијалог диве са *оноштра*ним увидом – саосећајне и са потпуним разумевањем према себи као смртници и обичне девојке која нам се обраћа – *ex medias res* – из самог вртолога сопственог живота.

Убедљива и енергична игра тима представе на самом почетку вас емотивно потресе иако знате след догађаја: колеге из Џенисиног бенда проналазе њено младо, беживотно тело на поду хотелске собе. Тијана Грумић вешто и довољно јасно, а опет без разгранатих дигресија, говори о животу звезде. Прича је од почетка, како би самом приповешћу објаснила зашто је та млада жена отишла тако рано. Тешко одрастање у малој, ускогрудој средини индустријског градића, малограђански морализам заснован на стереотипијама, крута и конзервативна средина, непрепознавање особености, тражење а недобијање подршке, игнорисање талента... основна су обележја њеног животног пута.

Вештим приповедањем, приказујући конзервативну Америку половином прошлог века, Тијана Грумић поставља питање: Колико су

се данас ствари заиста промениле, и шта је ипак остало исто? Она током представе гради аутентичну слику времена у којем је Џенис Џојлин сматрана чудном јер је на универзитету носила панталоне. Данас су, истина, панталоне на жени легитимне. Али колико ствари и улога је остало у истим старим крутим оквирима, иако се на моменте чинило да се друштво дубоко, темељно мења – пита нас тим ове представе. С обзиром на то да живимо у време новог конзервативизма свакако не много. Сценографија Жељка Пишкорића је разделник, дели свет на две стварности – састоји се од картонских панела на којима су фигуре жене, мушкарца, војника, детета, и сваки од њих има рупу кроз коју се може протурити глава – то је свет у којем Џенис одраста: крут, конзервативан, задат. Свет у који одлази када напусти кућу је од крви и меса, мада јој не пружа довољно подршке и утехе. Костим Сенке Раносављевић је костим епохе, он пред нас доноси Џенис коју знамо.

Редитељка Соња Петровић на сцену поставља три тока приче који се преплићу. Једна је приповест већ умрле Џенис, која се фиктивно дешава из њене гардеробе, у којој она има наступ диве и једнако носи снажно саосећање према сопственом страдању; друга тече кроз приповедање животне приче и говори о одрастању, заблудама и истинама младе жене која постаје звезда у пуном смислу те речи; и трећа је оно што бисмо назвали музички наратив, јер је ово представа-концерт, и Соња Петровић врло умешно драму преплиће са сонговима који припадају Џенис, односно њеном времену. У дну камерне сцене Српског народног позоришта налази се бенд који без задршке даје све од себе.

Читав тим представе игра жустро, без поштеде, с намером да буде у служби приче и да нама у публици ту причу пренесе тако да је осетимо утробом, па тек онда срцем или главом. Осим две Џенис ту су: Стефан Вукић, Димитрије Аранђеловић, Вукашин Ранђеловић, Петар Бањац, Филип Грубач и Игор Сакач, који су у улози оца и мајке и пријатеља и љубавника (као Трики у роману *Horseless* Мике Оклопцића), и они своје улоге играју горљиво, у контексту који то од њих захтева. Представа *Ко је убио Џенис Џојлин?* успева да отелотвори саму диву: да буде врло осетљива и врло жестока у исти мах.

Наташа Гвозденовић (Време, 19. 3. 2020)

TIJANA GRUMIĆ (NOVI SAD, 1993)

Graduated dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2016 as a valedictorian, and received her MA degree from the same faculty.

She started her professional engagement while studying, and has worked on a number of theatric projects as a playwright, dramaturge and assistant director since. Her plays have been performed in the DADOV Theatre (*4 Colors 5 Guns*, *This is the Scariest Day of My Life*, *Oliver Twist*, *Donuts*, *Love*, *Etc.*), and Vuk Theatre (*Who Eats Bread with Soup*). In 2018, three of her plays were premiered – *Kepler-452b*, *Power Rangers Don't Cry*, and *The Creation of Man*. She also wrote act three for *The Workmen's Triptych*, titled *I Have Never Seen the Stars*, which was premiered in Čačak in 2018, commemorating the foundation of theatre in that town. In 2019, her play *The Loneliest Whale in the World* was performed the Serbian National Theatre in Novi Sad, directed by Zijah Sokolović.

She won the Josip Kulundžić Award for the best student of dramaturgy in 2014/2015, while her drama *The Creation of Man* was one of the five best contemporary socially engaged plays at the Heartefact Fond competition in 2016. She won the Borislav Mihajlovic Mihiz Award in 2018.

SONJA PETROVIĆ (BAČKA PALANKA, 1990)

Graduated multimedia direction from the Academy of Arts in Novi Sad in 2015 in the class of professor Aleksandar Dević. She explores her calling as a director in different media such as film, radio, and theatre. She made several short films, the most successful being *Coffee*, screened at over fifteen festivals across the world.

She perfected her skills as the assistant director on Srđan Koljević's film *The Man Who Defended Gavrilo Princip*. When directing in theatre, she is particularly interested in all sorts of physical theater and fights for the affirmation of the new circus theatre. She directed *Everyman*, a play by an anonymous writer that features circus-like skills and new elements such as dancing and acrobatics on silk. Her graduation nonverbal circus play and an author project, *A Luxurious Life*, won the Golden Ant Award as the best overall performance on the 6th Mini Art Fest in Sofia, Bulgaria.

She directed several dramas for Radio Belgrade and won the Neda Depolo Award for creative contribution to radio expression in 2013 for her radio drama *You Are My Angel*. Since 2009, she has been the director of The Festival of Ecological Theatre for Children and Youth, a traditional manifestation that has been taking place in Bačka Palanka since 1994.

REVIEWS

The main dramaturgic motif that determines the entire narrative, and even endangers it, is the play between two eponymous characters – The Janis We Know and The Janis We Do Not Know. The play clearly shows that one of them is a historical and documentary character, while the other explores all those relations and situations that have made her who she was – growing up in a small industrial town in Texas, hard and loud, one would say as ugly as she was (in other people's eyes); the desire to sing, scream out loud because of her parents, her school, her lost loves; moving to the wonderful, urban and wild San Francisco and the rise into the stardom of the USA... It is a miracle, sort to say, that the play manages to portray that dualistic character, to double it and unite it. Sonja Isailović portrays Janis who is practically already dead, while Bojana Milanović is her from her birth until her death. It is moving how well these two actresses communicate and function on the stage. Moreover, they sing actual songs by Janis Joplin, which is far from easy. People will also talk about the music arrangements, the UV Band being an integral part of this musically rich play, as well as the actors Stefan Vukić, Dimitrije Arandelović, and Vukašin Randelović masterfully portraying parents, hippies, beatniks and musicians. They will talk about these things the same way they talk about concerts and tribute shows. Everyone who is a fan of rock music – and the theatre with the same mentality – will come to see the scenes with Jim Morrison and the photo session that turns Janis into the Janis we know today.

Igor Burić (*Dnevnik*, March 11th 2020)